

URHEILU VELJESKANSOJEN SILLAN RAKENTAJANA Suomen ja Viron urheilusuhteet poliittisten suhteiden varjossa

Urheilu politiikan välikappaleena

Epäpoliittisista lähtökohdistaan ja tavoitteistaan huolimatta urheilu on tavalla tai toisella liittynyt tällä vuosisadalla yhä enemmän käytännön politiikkaan. Erityisen selkeästi tämä on näkynyt maiden välisissä kahdenkeskisissä urheilusuhteissa. Suomalais-virolaiset urheilusuhteet eivät muodosta poikkeusta, vaan pikemminkin päinvastoin. Urheilun voidaan sanoa toimineen tsaarin imperiumin kansojen kansallisen identiteetin vahvistajana, itsenäisyyden ajan kulttuuritoiminnan voimakkaimpana yhdistäjänä, toisen maailmansodan jälkeisten vuosikymmenten aikana suhteiden uudelleenvirittäjänä ja Viron jälleen itsenäistyessä eräänä tärkeänä veljeskansojen sillan rakentajana.

Suomalais-virolaisia urheilusuhteita onkin syytä tarkastella paitsi urheilijoiden, tulosten ja maaotteluiden kautta myös tärkeänä osana maiden välisten poliittisten suhteiden kehitystä. Suomen ja Viron poliittisten suhteiden käännekohtat 1900-luvulla näkyvät selkeästi myös urheilurintamalla: monet tärkeät urheiluhistorian vaiheet liittyvät kiinteästi maiden poliittisen historian tapahtumiin.

Venäjän vallan aika

Kansallinen herääminen ajoittuu sekä Suomessa että Virossa 1860–1880 -luville. Tällöin suomalaisen ja virolaisen kansallisen liikkeen johtohenkilöt tapasivat ensimmäistä kertaa: syntyi käsite "Suomen silta", jolla tarkoitettiin veljeskansojen poliittista ja kulttuuriyhteistoimintaa. Suomesta kehittyi virolaisille esikuva, mallimaa, jonka esimerkin mukaisesti olisi toimittava sekä Baltian saksalaista aatelistöä että venäläisten sortotoimenpiteitä vastaan. Tavoitteena oli aluksi autonomisen myöhemmin itsenäisen Viron valtion perustaminen.¹

Eräänä tärkeänä kansallisen heräämisen ja identiteetin vahvistajana oli urheilu. Virolaisille esimerkin antoivat suomalaisten pyrkimykset tuoda esiin kansallista erityisluonnettaan ja valtiollista riippumattomuuttaan Venäjästä Ateenan väliolympialaisissa 1906 ja Lontoon olympialaisissa 1908. Autonominen Suomi esiintyi kansakuntana kansakuntien joukossa – tähän myös virolaisten oli jatkossa pyrittävä. Paitsi, että osallistuminen olympialaisiin vahvisti kansallista identiteettiä, se myös teki kansallisuutta tunnetuksi muissa maissa. Menestys puolestaan toi mukanaan mainetta, jota poliittisissa piireissä pyrittiin käyttämään hyväksi. Toisaalta kyseessä oli myös Suomen ja Viron kulttuurillisen vuorovaikutuksen lisääminen.²

Suomalais-virolaiset urheilusuhteet saivat varsinaisen alkunsa Tukholman olympiakisoissa vuonna 1912. Suomi osallistui olympialaisiin omalla joukkueella, mutta Viro kamppaili vielä Venäjän lipun alla. Kilpailuissa virolaisten ylpeyden aiheena olivat erinomaiset voimailijat. Legendaariseksi muodostui painiottelu hopeamitalista suomalaisen **Alpo Asikaisen** ja virolaisen **Martin Kleinin** kesken. Hikinen ja totinen väentäminen kesti kaikkiaan kaksitoista tuntia – kyseessä on painihistorian pisin ottelu. Loppujen lopuksi Klein osoittautui vahvemmaksi voittaen ensimmäisenä virolaisena olympiakisoissa mitalin. Tuolloin menestys laskettiin Venäjän tiliin, mutta virolaisille Kleinin suoritus oli kansallisen ylpeyden aihe.³

Venäjän sortokausien jälkeen Suomen ja Viron urheilusuhteet saivat yhä kiinteämpiä muotoja. Edelläkävijänä voitaneen pitää yliopistojen osakuntatoimintaa, jonka piirissä harrastettiin myös urheilua, joka jatkui aina toisen maailmansotaan asti. Yleisurheilijat vierailivat ahkerasti virolaisten vieraina ja jalkapallojoukkueet ryhtyivät pelaamaan haasteotteluja. Kansojen välinen vuorovaikutus lisääntyi, naapurimaakuva muuttui realistisemmaksi – suomalaisten Viro-tuntemus parani – ja henkilökohtaiset kontaktit lisääntyivät. Kulttuuri- ja urheilusuhteiden avartumisen myötä myös suomalaisten ajatukseen piirtyi vähitellen kuva Suomenlahden eteläpuolella asuvasta veljeskansasta. Virolaisille Suomi heimoveljenä oli ollut itsestään selvyyttä jo vuosikymmenten ajan, mutta vasta kulttuuri- ja urheilusuhteiden avautumisen myötä ajatus sai vastakaikua Suomessa. Urheiluyhteistyön parhainpana esimerkkinä voitaneen pitää Baltilaisia ylioppilaskisoja, joihin osallistui urheilijoita Virosta, Latviasta, Liettuaista ja Suomesta.⁴

Poliittisesti epävarma aika heijastui kuitenkin selvästi urheilurintamalla. Suomi itsenäistyi Venäjän vallankumouksen myötä 1917, mutta Viron kansainvälinen asema oli edelleen epävakaa. Maa oli julistautunut itsenäiseksi 24.2.1918, mutta itsenäisyys oli vailla kansainvälistä tunnustusta. Tämä puolestaan merkitsi, ettei muun muassa maiden välisiä kulttuurisuhteita voitu virallistaa ja urheilurintamalla aloittaa maaotteluja ennen diplomaattisuhteiden solmimista. Suomi tunnustikin ensimmäisenä länsimaana Viron itsenäisyyden de jure 7.6.1920, mikä merkitsi käännettä suomalais-virolaisten suhteiden saralla.⁵ Urheilurintamalla tämä tarkoitti kontaktien lisääntymistä ja virallisten maaotteluiden aikakauden alkua.

Itsenäisyyden ajan urheilutoiminta

Suomen ja Viron virallisten diplomaattisuhteiden solmiminen aloitti lopullisesti maiden välisen runsaan urheiluvaihdon. Suurvaltojen itsenäisyystunnustuksien myötä vuosina 1921–1922 Viro puolestaan pääsi mukaan kansainvälisiin kilpailuihin itsenäisenä valtiona.

Suomalaisilla oli merkittävä rooli virolaisten urheilunteoreettisen tietämyksen lisääjinä. Kalevin urheilijat tutustuivat kilpailumatkoillaan suomalaiseen urheilun vaikuttajapersoonaan **Lauri "Tahko" Pihkalaan** ja hänen kirjalliseen tuotantoonsa. Matkan seurauksena viroksi käännettiin Pihkalan teoksista *Poikain urheiluopas* (*Poiste spordi õpetus* 1918) ja

Urheilu opas (Spordi õpetus 1923). Valmentajapulan johdosta Spordi õpetus oli Virossa pitkään urheiluväen perusteos.⁶

Suomalais-virolaisissa urheilusuhteissa poliittinen ilmapiiri heijastui erityisen selvästi 1920- ja 1930-luvuilla suojeluskuntaurheilussa ja työväenurheiluliikkeessä. Pesäpallo oli oleellinen osa 1920-luvulla Suomen suojeluskuntajärjestön ja Viron Kaitseliitin välistä urheilullista kanssakäymistä. SVUL:n pesäpallojaosto otti pesäpallopropagandan levittämisen vastuulleen 1930-luvulla: suomalaisjoukkueet pelasivat näytösotteluja naapurimaassa, ensimmäinen varsinainen maaottelu pelattiin vuonna 1932. Kaikkiaan pesäpallomaaotteluja käytiin neljä. Suomi pelasi B-maajoukkueellaan virolaisia vastaan, jotta kamppailut olisivat olleet tasaisempia. Ensimmäisessä kolmessa ottelussa suomalaiset olivat kuitenkin ylivoimaisia voittaen ne 14-3 (1932), 8-0 (1933) ja 18-0 (1934), mutta vuonna 1935 Suomi hävisi luvuin 3-4. Tämän jälkeen maaotteluja pesäpallorintamalla ei enää pelattu.⁷ Syytä voi vain arvailla. Olisiko Suomi ollut parhaalla kokoonpanollaan liian ylivoimainen, harmittiko tappio virolaisille vai olivatko taustalla poliittiset syyt? Sekä Suomessa että Virossa oli 1930-luvulla voimakasta äärioikeistolaista liikehdintää, mikä huipentui suomalaisten oikeistopiirien ja maapuolustustyössä mukana olleiden henkilöiden tukemaan virolaisen Vapaussoturien liiton vallankaappausyritykseen. Vallanvaihto epäonnistui, ja suomalaisten osuus hankkeen suunnittelijana paljastui, mikä aiheutti diplomaattista hankausta maiden välillä. Samalla suojeluskunnan ja Kaitseliitin yhteistyö ja toimintaan kiinteästi liittynyt pesäpallovaihto laantuivat.

Työläisurheilussa elettiin vahvaa aikaa 1920-luvulla ja 1930-luvun taitteessa. Suomessa ja Virossa työväestöt perustivat omat urheilujärjestönsä pian itsenäistymisen jälkeen. Porvarillisen urheiluliikkeen mallin mukaisesti suomalaiset työläisurheilijat loivat yhteyksiä virolaisiin aateveljiinsä. Suomalaisten tärkeimpänä panoksena oli tarjota kirjallisuutta ja järjestötoiminnan perusoppeja virolaisille työläisurheilijoille.⁸ Tilanne muuttui 1930-luvulla: Suomessa vallinnut vahva oikeistovirtaus ja Virossa samanaikaisesti tapahtunut äärioikeistolaisen Vapaussoturien Liiton voimistuminen vaikeuttivat työväen urheiluliikkeiden yhteistoimintaa. Virossa vallinneen voimakkaan oikeistohengen ja venäläisyyden vastustuksen hengessä Eesti Tööliisspordi Liit lakkautettiin vuonna 1933.⁹ Ajan poliittinen ilmapiiri ei ollut suotuisa työläisurheilun kehittämislle.

Sen sijaan porvarillisella urheilurintamalla maailmansotien väliset vuodet olivat vilkkaan yhteistyön aikakautta. Joukkuelajeista jalkapallossa ja jääpallossa käytiin useita maaotteluja. Ensimmäinen virallinen jalkapallomaaottelu käytiin Helsingin Pallokentällä lokakuussa 1920: suomalaiset olivat vielä selkeästi niskan päällä, mutta jo kolmen vuoden kuluttua virolaiset pystyivät kaatamaan Suomen kotikentällään.¹⁰

Asetelma 1. Suomen ja Viron jalkapallomaaottelut 1920-1939¹¹

1920	Suomi-Viro	6-0	1921	Viro-Suomi	0-3
1922	Suomi-Viro	10-2	1923	Viro-Suomi	2-1
1924	Suomi-Viro	4-0	1925	Viro-Suomi	2-0
1926	Suomi-Viro	1-1	1927	Viro-Suomi	2-1
1928	Suomi-Viro	2-2	1929	Viro-Suomi	1-1
	Suomi-Viro	2-1			
1930	Viro-Suomi	4-0	1931	Suomi-Viro	3-1
1932	Viro-Suomi	0-3	1933	Suomi-Viro	2-1
1934	Viro-Suomi	1-1	1935	Suomi-Viro	2-2
1936	Viro-Suomi	2-2	1937	Suomi-Viro	0-1
1938	Viro-Suomi	1-3	1939	Suomi-Viro	4-2

Jääpallo pysyi kuitenkin suomalaisten paraatilajina. Maajoukkueetasolla Suomi oli hallitseva osapuoli, kuten tilastot sotien väliseltä aikakaudelta kertovat:

Asetelma 2. Viron ja Suomen väliset jääpallomaaottelut

17.02.1923	Tallinna	Viro - Suomi	0-22
30.12.1923	Tallinna	Viro - Suomi	0-4
20.01.1929	Tallinna	Viro - Suomi	2-5
15.02.1931	Viipuri	Suomi - Viro	10-0
19.02.1933	Tallinna	Viro - Suomi	2-4
02.03.1934	Porvoo	Suomi - Viro	6-3

Ammunta ja paini muodostuivat suomalaisten ja virolaisten kansallisen ylpeyden aiheiksi. Ammunnan kärkimaiksi maat nousivat 1930-luvulla, mihin ei voinut olla vaikuttamatta voimakas suojeluskuntatyö Suomessa ja Kaitseliit-järjestön toiminta Virossa. Parhaana saavutuksena voidaan pitää suomalaisten osalta vapaakiväärin joukkuemaailmanmestaruutta Roomassa 1935; mestaruus menetettiin 1937 virolaisille, jotka puolustivat sitä menestyksekkäästi vielä vuoden 1939 kilpailuissa.¹² Painissa maat menestyivät erinomaisesti olympiatasolla. Suomen **Kalle Anttila** ja Viron **Kristjan Palusalu** voittivat kultaa molemmissa painimuodoissa.¹³

Muista kamppailulajeista mainittakoon nyrkkeilijöiden väliset kanssakäymiset. Ensimmäinen Suomen ja Viron välinen nyrkkeilymaaottelu käytiin 17.12.1926.¹⁴ Vuosina 1926-1938 käytiinkin joka vuosi tiukkoja nyrkkeilymaaotteluja, jotka "veljellisessä hengessä" voitettiin lähes vuoron perään.¹⁵

Suomen ja Viron ensimmäinen nyrkkeilymaaottelu käytiin v. 1926. Kuvassa maaotteluohjelman kansi. (Kuva: Suomen urheilumuseon kuva-arkisto)

Viron ensimmäisen itsenäisyyden kautena (1918–1939) urheilusuhteet omalta osaltaan monipuolistivat ja vakiinnuttivat veljeskansojen välisiä suhteita. Virolaisille maaottelut Suomea vastaan lienevät merkinneet jotain samansuuntaista kuin suomalaisille Suomi–Ruotsi maaottelut: suomalaiset olivat pitäneet virolaisia eräänlaisessa "pikkuveljen" asemassa – urheilurintamalla virolaisilla oli oivallinen tilaisuus muuttaa suomalaisten asenteita.

Suhteiden uudelleen viriäminen

Toinen maailmansota merkitsi lähes kuoliniskua suomalais-virolaisille urheilusuhteille. Erityisen raskaat sodan koettelemukset olivat virolaisille, joita kaatui suomalaisten, venäläisten ja saksalaisten rinnalla, pakeni neuvostomiehitystä demokraattisiin länsivaltoihin tai kyyditettiin toisinajattelevina Siperiaan. **Stalinin** kansallisuuspolitiikka vaihtoi omalta osaltaan "virolaisten verta". Maa pyrittiin venäläistämään kansallisuussiirotojen avulla: Viroon tuotiin runsaasti venäläistä työvoimaa.¹⁶

Stalinin kuoleman jälkeen virolaisilla oli mahdollisuus uudistaa suhteitaan ulkomaille. Toiminta tapahtui kuitenkin tiukan valvonnan alaisena – vapaasta urheilijavaihdosta tai yhteyksistä ei voitane sanan varsinaisessa merkityksessä puhua.

Suomalais-virolaisissa urheilusuhteissa uuden avauksen teki Työväen Urheiluliitto, joka solmi kiinteät ja monipuoliset urheiluyhteydet lahden taakse: valmennustietoutta vaihdettiin ja "maaotteluja" ryhdyttiin järjestämään.¹⁷

Toisen maailmansodan jälkeen ensimmäinen nyrkkeilykosketus otettiin vuonna 1958. Sotien jälkeen virolaisten nyrkkeilytaso oli huomattavasti noussut. Vuosina 1958–1962 virolaiset voittivat kolme ja suomalaiset kaksi maaottelua.¹⁸ Episodi ns. puolueettomasta tuomarista nyrkkeilymaaottelussa Viro-Suomi tapahtui vuonna 1963. Molemmat maat olivat sopineet aikaisemmasta tavasta poiketen, että kilpailuihin pitää hankkia myös puolueettoman maan tuomari. Virolaiset olivat hankkineet "nyrkkeilymaaotteluun" venäläisen **Viktor Stepanovin** Moskovasta. Suomalaiset eivät kuitenkaan hyväksyneet tuomaria, koska hän oli neuvostoliittolainen kuten virolaisetkin. Suomalaisen protesti hyväksyttiin: jos kehätuomari on virolainen arvostelun suorittaa kaksi suomalaistuomaria ja päinvastoin.¹⁹ Nyrkkeilyepisodissa on erityisesti huomattava kysymys tuomarin kansallisuudesta: virolaiset katsoivat venäläisen tuomarin olevan ulkopuolinen, mikä lienee ollut osoitus separatismista. Virolaiset osoittivat olevansa kansallisesti itsenäinen kokonaisuus – ei osa Neuvostoliittoa.

Painissa suomalaiset ja virolaiset kävivät runsaasti maaotteluja toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina. Ennen sotavuosia maat olivat kohdanneet joukkueina ainoastaan kahdesti Suomen voittaessa molemmilla kerroilla. Huomionarvoista on, että painirintamalla "maaottelut" aloitettiin selvästi aikaisemmin kuin Suomen ja Neuvosto-Eestin suhteet normalisoitiin. Maiden poliittisissa suhteissa merkkipaaluna pidetään tasavallan presidentti **Urho Kekkosen** vierailua vuonna 1964, jonka seurauksena avattiin seuraavana vuonna lauttaliikenne Helsingin ja Tallinnan välille ja kulttuuriyhteydet Viroon virallistettiin. Painirintamalla oltiin aikaa edellä – ensimmäinen virolaisille voitokas maaottelu käytiin jo vuonna 1958. Maiden väliset maaottelut olivat 1970-luvun alkupuolelle saakka varsin tasaista vääntämistä, virolaisten ollessa tosin hieman niskan päällä.²⁰

Asetelma 3. Suomen ja Viron painimaaottelut 1958–1972. (vp = vapaapaini)

1958 2-6	1959 4½-3½	1963 2½-5½
1964 2-1	1965 4½-3½	1966 3-5 vp
1966 3½-4½	1967 3-5 vp	1967 4½-3½
1968 5½-2½	1968 0-8 vp	1969 1-9 vp
1969 6½-3½	1970 3-7 vp	1970 5-5
1971 3½-6½ vp	1972 4-6	

Suomen ja Viron väliset urheilukilpailut keräsivät Virossa runsaasti katsojia, mikä pantiin merkille myös suomalaisessa lehdistössä. Muun muassa Helsingin Sanomat kiinnitti Suomen ja Viron välisessä painimaaottelussa vuonna 1964 huomiota siihen, että A-joukkueiden otteluita oli seuraamassa peräti 3 000 katsojaa; Suomen A-joukkueen ja Viron B-joukkueen otteluillakin oli 2 000 katsojaa.²¹

Suuret katsojaluvut urheilukilpailuissa kertovat virolaisten aidosta kiinnostuksesta veljeskansojen väliseen urheilutoimintaan. Virolaisille menestyminen urheilukilpailuissa oli venäläistämisen puristuksessa ehkä tärkein keino kansallisen identiteetin vahvistamiseksi. Toisen maailmansodan jälkeiset vuodet olivatkin vilkkaan kansainvälisen urheilukosketuksen aikaa, jolloin myös menestystä saavutettiin aina Euroopan mestaruuskilpailujen mitaleista olympiavoittoihin saakka. Myös urheilupaikkarakentaminen kiihtyi 1950-luvulta alkaen – ennen toista maailmansotaa Virossa oli vain viisi rakennettua urheilupaikkaa. Neuvostoaikana virolainen urheiluelämä eli sekä menestyksen että arvostuksen kultakautta. Taustalla vaikutti Neuvostoliiton byrokraattinen, mutta eittämättä tehokas huippu-urheiluun tähdännyt urheilujärjestelmä, joka rakennettiin kovalla työllä ja rahalla.²²

Uudelleen itsenäistyminen

Neuvostoliitossa tapahtuneet poliittiset muutokset vuosina 1987–1991 ja lopullinen järjestelmän hajoaminen merkitsivät merkittävää käännekohtaa suomalais-virolaisissa suhteissa. Suomen poliittinen johto noudatti viimeiseen saakka politiikkaa, joka voidaan kiteyttää sanoihin myötätunto-realismi-varovaisuus: virallinen Suomi ei halunnut vaarantaa suhteitaan suurvalta Neuvostoliittoon, vaan pyrki seuraamaan Baltian tilanteen kehitystä osana Neuvostoliitossa tapahtuvaa uudistusprosessia. Neuvostoliiton hajoamisen myötä diplomaattisuhteet Suomen ja Viron välillä palautettiin 29. elokuuta 1991.²³

Virallinen Suomi oli passiivinen ja harkitseva Viro-politiikassaan, mutta sen sijaan virallisen kuoren alla kuohui. Julkinen sana, kulttuuriyhdistykset ja muutamat yksityishenkilöt työskentelivät voimakkaasti maiden välisten suhteiden parantamiseksi.²⁴ Osattomaksi muutoksesta ja virallisen poliittisen linjan passiivisesta vastarinnasta ei jäänyt urheilusektorikaan.

Baltian vapautumisprosessin edetessä voimakkaasti vuodesta 1987 lähtien alettiin urheilurintamalla solmia yhä enemmän yhteistyösopimuksia virolaisten urheilujärjestöjen kanssa. Esimerkkinä Viron erityisasemasta Neuvostoliitossa voidaan todeta Neuvostoliiton urheilukomitean Suomen Valtakunnan Urheiluliitolle lähettämä ehdotus vuoden 1990 urheiluvaihdoksi: Viroa koskeva vaihto oli kerätty omaan listaan – ei Neuvostoliiton yhteyteen.²⁵ Myös suorat keskustelut virolaisten urheilujohtajien kanssa lisääntyivät. Eestin Urheilukomitean valtuuskunta vieraili Suomessa 17.–19. tammikuuta 1990 Suomen Valtakunnan Urheiluliiton kutsusta. Teemana oli urheiluvaihto-ohjelman hyväksyminen.²⁶

Suomen urheilujärjestön itsenäistä linjaa verrattuna maan viralliseen Baltian-politiikkaan kuvastaa erityisen hyvin suhteiden virallistaminen Viron urheilun keskusjärjestön kanssa. Poliittisesti sopimuksen mielenkiintoisin kysymys liittyy kohtaan, jossa todettiin eestiläisellä urheiluliitolla olevan täysi oikeus itse neuvotella yhteistyöstään suomalaisten kanssa.²⁷ Sopimuksen allekirjoituksen ajankohta – 5.2.1991 – on mielenkiintoinen: virallisesti Suomi palautti Viron itsenäisyyden 29.8.1991. Urheilurintamalla oltiin selkeästi ajan hermoilla, jopa virallisen linjan edellä.

Käytännössä urheilusuhteiden virallistaminen merkitsi Suomen ja Viron välisten suorien urheilusuhteiden kehittämistä. Jäsenliittojen toivottiin muun muassa solmivan keskenään kilpailu-, valmennus- ja urheilutoimintaa koskevia yhteistyösopimuksia.²⁸ Virolainen osapuoli puolestaan esitti toivomuksen, että kun suomalaiset liitot ja urheiluseurat hankkivat valmentajia ja urheilijoita Virosta, asiasta neuvoteltaisiin asianomaisen Viron lajiliiton kanssa. Varsinkin joukkuelajien pelaajien yllätyksellinen katoaminen ulkomaille oli aiheuttanut ongelmia.²⁹

Suomen palautettua de jure -tunnustuksen Virolle SVUL laati 2. syyskuuta päivätyyn kirjeen jäsenliitoille. Siinä todettiin Eestin Urheilun keskusliiton ilmoittaneen, että Viron urheilijat eivät enää voi edustaa Neuvostoliittoa Viron korkeimman neuvoston 20.8.1991 tekemän itsenäisyysjulistuksen jälkeen. Ilman kansainvälisten erikoisliittojen ja kv. olympiakomitean hyväksymistä virolaiset eivät voi osallistua kansainvälisiin kilpailuihin. Virolaiset erikoisliitot aikoivat hakea tai olivat jo hakeneet kansainvälisten liittojen jäsenyyttä ja pyysivät asiassa Suomen tukea.³⁰

Suomalais-virolaisten urheilusuhteiden uutta aikakautta 1990-luvulla kuvastaa maiden välisen liikuntayhteistyön kehittäminen. Suomi ja Viro ovat sopineet yhteistyöstä seuraavilla osa-alueilla: Viron liikuntajärjestelmän nykyaikaistaminen, liikuntapaikkojen aikaansaaminen, koulujärjestelmän arviointi ja kehittäminen, asiantuntijoiden koulutus, huippu-urheilun kehittäminen, terveyden arvottaminen ja urheilun rahoitus. Yhteistyö on osoitus kahden valtiollisesti riippumattoman kansakunnan pyrkimyksistä lisätä keskinäistä kulttuurivaihtoa.³¹

Suomalais-virolaisissa urheilusuhteissa ympyrän kehän voidaan katsoa sulkeutuneen: 1920-luvun taitteessa Viro pyrki Suomen kautta ja avulla niin poliittisesti kuin urheilullisesti maailmankartalle – 1990-luvulla tilanne oli pääpiirteissään samanlainen. Virolaisille kansainväliset urheilukontaktit olivat ja ovat edelleen osa uuden itsenäisen valtion pyrkimystä nousta takaisin tunnetuksi ja tunnustetuksi valtioksi.

Lähdeviitteet

1. Katso heimokansallisista suhteista Zetterberg, Seppo, Suomi ja Viro 1917–1919, Poliittiset suhteet syksystä 1917 reunavaltio politiikan alkuun. Historiallisia Tutkimuksia 102. Helsinki 1977, s. 18–30.

2. Kanerva, Jukka, Urheilu Suomen ja Viron yhdistäjänä. – Soome Sild – Viron veräjät, Kahdeksan näkökulmaa suomalais-virolaisiin suhteisiin. Toimittanut Heikki Rausmaa. Helsinki 1992, s. 52; Pyykkönen, Teijo & Kokkonen, Jouko, Kolhoosista kuntoklubille. Viron liikunta teki täyskäännöksen. Liikuntatieteellinen Seura. Helsinki 1994, s. 8.
3. Kanerva 1992, s. 51; Lukkari, Martti, Viron itsenäistyminen. Keuruu 1996, s. 39.
4. Esimerkiksi Ylioppilaslehti 9.10.1926, no. 15; 16.10.1926, no. 16.
5. Roiko-Jokela, Heikki, Ihanteita ja Reaalipolitiikka. – Rudolf Holstin toiminta Baltian maiden kansainvälisen de jure -tunnustamisen ja reunavaltioyhteistyön puolesta 1918–1922. Studia Historica Jyväskyläänsia 52. Saarijärvi 1995, s. 52–53, 202–206.
6. Kanerva 1992, s. 56; Lukkari 1996, s. 40.
7. Viherkenttä, Antero, Pesäpallo, Urheilumme Kasvot 3, palloilu, Keuruu 1974. s. 1101, 1103.
8. Kanerva 1992, s. 58; Työväenurheiluliike Virossa. Työväen Urheilulehti 1923, s. 227.
9. Kanerva 1992, s. 56.
10. Kanerva 1992, s. 53.
11. Aro, Tauno, Jalkapallo, Urheilumme Kasvot 3, palloilu. Keuruu 1974. s. 73–75.
12. Kanerva 1992, s. 58; Suomen Urheilulehti 62/1937, s. 2.
13. Kanerva 1992, s. 55.
14. Helsingin Sanomat 13.1.1965, no. 11, Uusitulla nyrkkeilymaajoukkueellamme suuret vaikeudet voittaa Viro perjantaina.
15. Helsingin Sanomat 14.11.1963, no. 309, Suomen joukkue matkustaa tänään Viro-maaotteluun.
16. Zetterberg, Seppo, Historian jännevälit. – Viro historia, kansa, kulttuuri. Toimittanut Seppo Zetterberg. Jyväskylä 1995. s. 118–135.
17. Kanerva 1992, s. 57.
18. Helsingin Sanomat 14.11.1963, no. 309, Suomen joukkue matkustaa tänään Viro-maaotteluun.
19. Helsingin Sanomat 16.11.1963, no. 311, Puolueeton tuomari heitettiin syrjään.
20. Sirenus, Onni, Urheilumme Kasvot osa 4. Keuruu 1974, painimaaottelut: Suomi-Viro, s. 326–327.
21. Helsingin Sanomat 6.4.1964, no. 93, Viro taltutti painijamme 6-4; Helsingin Sanomat 7.4.1964, no. 94, Virossa painittiin nyt B-miehistöä vastaan 5-5.
22. Tilastotietoja virolaisesta urheiluelämästä, Eesti A & O, Eesti Entsüklopeediakirjastus. Tallinn 1993, s. 371–390; Pyykkönen & Kokkonen 1994, s. 7–8.

23. Roiko-Jokela, Heikki, Myötätunto-Realismi-Varovaisuus. – Suomen näkemys Baltian itsenäistymiskehityksestä 1989–1991. Viro vuosikirja 1996. Tallinna 1995, s. 87–91; Roiko-Jokela, Heikki, Baltian maiden itsenäistyminen ja Suomen ulkopoliittikka. Ulkopoliittikka 3/94, s.4–17.
24. Roiko-Jokela 1995 (Viro vuosikirja 1996), s. 87–91; Ylönen, Irene, Veljessuhteiden uusi aika. Suomi-Neuvostoliitto-Seura Suomen ja Eestin suhteiden ylläpitäjänä vuosina 1944–1991. Suomen historian laudaturesitelmä Jyväskylän yliopistossa kevät 1996.
25. SuKa, SVUL:n arkisto, Suomen Valtakunnan Urheiluliitto Jäsenliitoille 11.12.1989
26. SuKa, SVUL:n arkisto, Keskustelupöytäkirja Suomen ja Eestin urheiluvaihdosta vuoden 1990 osalta, pöytäkirja 18.1.1990.
27. SuKa, SVUL:n arkisto, Suomen Valtakunnan Urheiluliitto 6.2.1991. Asia: Yhteistyösopimus Eestin kanssa. Tiedote Jäsenliitoille.
28. SuKa, SVUL:n arkisto, urheilun kehittäminen Baltian maat, allekirjoitettu Helsingissä 5.2.1991.
29. SuKa, SVUL:n arkisto, urheilun kehittäminen Baltian maat, Suomen Valtakunnan Urheiluliitto 6.2.1991. Asia: Yhteistyösopimus Eestin kanssa. Tiedote Jäsenliitoille.
30. SuKa, SVUL:n arkisto, urheilun kehittäminen Baltian maat, Eesti Spordi Keskliit 27.08.1991.
31. Pyykkönen & Kokkonen 1994, s. 46.